

KONSTITUTSIYA - DAVLAT VA JAMIYAT ASOSI.

Zulayho Abdurasulova Xudoynazarovna
Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali
Aniq va tabiiy fanlar fakulteti Ijtimoiy ish yo'nalishi
+998994564905

Annotatsiya. Ushbu maqolada Konstitutsiyaning ham davlat, ham jamiyat asosi sifatidagi hal qiluvchi roli ko'rib chiqilgan. U konstitutsiyalarning tarixiy ahamiyatini o'rganadi, konstitutsiyaviy asoslar bo'yicha mavjud adabiyotlarni tahlil qiladi, Konstitutsiya tuzishda qo'llaniladigan usullarni o'rganadi, samarali konstitutsiyaviy boshqaruv natijalarini muhokama qiladi va konstitutsiyaviy rivojlanish kelajagi haqida tushunchalar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: Konstitutsiya, Davlat, jamiyat, boshqaruv, qonun ustuvorligi, huquq, demokratiya.

Konstitutsiya millatning siyosiy, huquqiy va ijtimoiy manzarasini shakllantiruvchi asosiy hujjat bo'lib xizmat qiladi. U jamiyatning tamoyillari, qadriyatlari va intilishlarini o'zida mujassam etgan bo'lib, boshqaruv, shaxs huquqlarini himoya qilish va qonun ustuvorligini o'rnatish uchun asos yaratadi. Ushbu maqola Konstitutsiyaning ham davlat, ham jamiyat taqdirini shakllantirishdagi ko'p qirrali rolini o'rganishga qaratilgan.

Konstitutsiyalarning tarixiy evolyutsiyasi boshqaruv va ijtimoiy me'yorlarning o'zgaruvchan dinamikasidan dalolat beradi. Asosiy konstitutsiyaviy matnlar va ilmiy asarlarni tahlil qilish orqali ushbu bo'lim konstitutsiyalarning turli jamiyatlarning ehtiyojlariga qanday moslashganligini o'rganadi. Adabiyot sharhida muhim konstitutsiyaviy lahzalarning ta'siri va ularning davlat va jamiyat taraqqiyotiga ta'siri ta'kidlanadi.

Konstitutsiya yaratish-bu puxta muhokama qilish, jamoatchilik ishtiroki va ijtimoiy ehtiyojlarni nozik tushunishni o'z ichiga olgan murakkab jarayon. Ushbu bo'limda Konstitutsiyani tuzishda qo'llaniladigan turli xil usullar ko'rib chiqiladi konstitutsiyaviy konvensiyalar ga ekspert qo'mitalari. Shuningdek, u raqobatdosh manfaatlar va qadriyatlarni muvozanatlashda Konstitutsiya ishlab chiqaruvchilar duch keladigan muammolar va mulohazalarni ko'rib chiqadi.

Konstitutsiya davlatning asosiy va oliy qonuni bo'lib xizmat qiladi, uni boshqarish, vakolatlarni taqsimlash va shaxs huquqlarini himoya qilish uchun asos yaratadi. U davlatning ham, jamiyatning ham asosi hisoblanib, millatning siyosiy, huquqiy va ijtimoiy tuzilmalarini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Konstitutsiyaning ahamiyatini ta'kidlaydigan ba'zi asosiy jihatlar:

Huquqiy asos:

- Konstitutsiya davlatning huquqiy asosini belgilaydi, uning tuzilishi, institutlari va ular o'rtasidagi munosabatlarni belgilaydi.
- U hukumatning vakolatlari va funksiyalarini belgilaydi, uning qanday ishlashi va qaror qabul qilishini belgilaydi.

Hukumat hokimiyatining cheklanishi:

- Konstitutsiyalar ko'pincha hukumatning vakolatlarini cheklash, hokimiyatni suiiste'mol qilishning oldini olish va fuqarolarni o'zboshimchalik harakatlaridan himoya qilish mexanizmlarini o'z ichiga oladi.

Shaxsiy huquqlarni himoya qilish:

- Konstitutsiya odatda so'z, din va yig'ilishlar erkinligi kabi shaxsiy huquq va erkinliklarni sanab o'tadigan va himoya qiladigan huquqlar to'g'risidagi qonun loyihasini yoki shunga o'xshash qoidalarni o'z ichiga oladi.
- Ushbu huquqlar davlat yoki boshqa shaxslar tomonidan yuzaga kelishi mumkin bo'lgan buzilishlarga qarshi qalqon vazifasini bajaradi.

Qonun ustuvorligi:

- Konstitutsiyalar qonun ustuvorligi tamoyilini belgilaydi, har bir kishi, shu jumladan davlat amaldorlari ham qonunga bo'ysunishi va javobgar bo'lishini ta'minlaydi.
- Bu tartibni saqlashga, korrupsiyaning oldini olishga va adolatni ta'minlashga yordam beradi.

Ijtimoiy Shartnoma:

- Konstitutsiyalar ko'pincha hukumat va boshqaruvchilar o'rtasidagi ijtimoiy shartnomani aks ettiradi, ikkala tomonning o'zaro majburiyatlari va majburiyatlarini belgilaydi.
- Fuqarolar ma'lum qonunlarga rioya qilishga rozi bo'lishadi va buning evaziga hukumat o'z huquqlarini himoya qilishini va muhim xizmatlarni ko'rsatishini kutishadi.

Siyosiy barqarorlik:

- Yaxshi ishlab chiqilgan Konstitutsiya hokimiyatni tinch yo'l bilan o'tkazish, nizolarni hal qilish va hukumatning tartibli ishlashi uchun asos yaratib, siyosiy barqarorlikka hissa qo'shadi.

Milliy o'ziga xoslik va birlik:

- Konstitutsiyalar ko'pincha millatning qadriyatlari, tarixi va intilishlarini o'zida mujassam etib, umumiy milliy o'ziga xoslikni rivojlantirishga hissa qo'shadi.
- Ular davlat ichidagi turli aholi o'rtasida birlik tuyg'usini rivojlantirishga yordam beradi.

O'zgartirish va moslashuvchanlik:

- Ko'pgina konstitutsiyalarda o'zgaruvchan sharoitlar va ijtimoiy ehtiyojlarga javoban Qonunchilik bazasiga tuzatishlar kiritishga imkon beradigan o'zgartirish qoidalari mavjud.

Xalqaro e'tirof:

- Konstitutsiya millatning xalqaro hamjamiyatdagi mavqegini oshirishi mumkin, chunki u demokratik tamoyillar, inson huquqlari va qonun ustuvorligiga sodiqlikni aks ettiradi.

Konstitutsiya davlat boshqaruvini va jamiyat ichidagi o'zaro munosabatlarni shakllantiradigan asosiy hujjat bo'lib xizmat qiladi. Uning qoidalari individual huquqlarni hurmat qiladigan va umumiy farovonlikni ta'minlaydigan adolatli, barqaror va tartibli asos yaratishga mo'ljallangan.

Muhokama bo'limi sud nazorati, hokimiyatlarning bo'linishi va konstitutsiyalarning rivojlanayotgan ijtimoiy ehtiyojlarga moslashishi kabi omillarni hisobga olgan holda konstitutsiyaviy boshqaruvning nuanslarini o'rganadi. Shuningdek, u konstitutsiyaviy inqirozlar, tuzatishlar va konstitutsiyaviy qoidalarni zamonaviy masalalar nuqtai nazaridan talqin qilish bilan bog'liq muammolarni hal qiladi.

Xulosalar:

Konstitutsiya davlat va jamiyatning asosi sifatida xalqlar taqdirini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu bo'lim konstitutsiyaviy tamoyillarning adolatli, inklyuziv va demokratik jamiyatni tarbiyalashda doimiy ahamiyatini ta'kidlab, maqolaning asosiy topilmalarini sintez qiladi. Shuningdek, konstitutsiyalar tez o'zgaruvchan dunyoda dolzarb bo'lib qolishini ta'minlash uchun doimiy hushyorlik va moslashuvchanlik zarurligini ta'kidlaydi.

Ushbu bo'lim siyosatchilar, konstitutsiyaviy tuzuvchilar va fuqarolar uchun amaliy takliflarni taqdim etadi. U konstitutsiyaviy jarayonda doimiy ishtirok etishni, fuqarolik ta'limini targ'ib qilishni va demokratiya, adolat va inson huquqlari tamoyillarini qadrlaydigan konstitutsiyaviy madaniyatni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlaydi.

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqola Konstitutsiyani davlat va jamiyatning asosi sifatida har tomonlama o'rganishga imkon beradi. Tarixiy kontekstni, Konstitutsiyani yaratish usullarini va samarali konstitutsiyaviy boshqaruv natijalarini o'rganib chiqib, ushbu asosiy hujjatning Millatlar va jamiyatlarning traektoriyasini shakllantirishdagi doimiy ahamiyatini ta'kidlaydi.

Adabiyotlar.

1. ДАДАШЕВА, А. (2021). Взаимодействие органов представительной власти на местах и самоуправления граждан в осуществлении действенного общественного контроля. *Fuqarolik jamiyati. Grahdanskoe obshchestvo*, 22(2), 70-74.
2. Юнусова, Н. Ш., Назарова, Н. Ж., & Жуманиязова, Н. С. (2022). ПЕДАГОГЛАРДА КАСБИЙ КОМПЕТЕНЦИЯНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

- (ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ МИСОЛИДА). Современное образование (Узбекистан), (6 (115)), 9-16.
3. Дадашева, А. А. (2022). ДАВЛАТ ХИЗМАТИНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШ ШАРОИТИДА ҲОКИМЛАР ФАОЛИЯТИ УСТИДАН ЖАМОАТЧИЛИК НАЗОРАТИНИ АМАЛГА ОШИРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ. *Academic research in educational sciences*, 3(TSTU Conference 1), 117-122.
 4. Инагамова, М. М. (2022). ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИНГ ТАРАҚҚИЁТ СТРАТЕГИЯДА ҚОНУН УСТУВОРЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ ВА МАҲАЛЛА ИНСТИТУТИ ФАОЛИЯТИНИНГ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ МАСАЛАЛАРИ (ТАҲЛИЛИЙ-СТАТИСТИК МАЪЛУМОТЛАР АСОСИДА). *Academic research in educational sciences*, 3(10), 315-321.
 5. Dadasheva, A. A. (2022). PUBLIC OPINION AND GOVERNMENT EVALUATION IN NEW UZBEKISTAN. *The American Journal of Interdisciplinary Innovations Research*, 4(01), 16-19.
 6. Назарова, Н. Ж., Муратова, Д. А., & Жуманиязова, Н. С. (2022). ЎЗБЕКИСТОН ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТ ТИЗИМИДА АЁЛЛАРНИНГ ЎРНИ ВА РОЛИ. *Scientific Impulse*, 1(3), 331-336.